

РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри менеджменту Національного транспортного університету,
доктора економічних наук, професора Ложачевської Олени Михайлівни
на дисертаційну роботу Пахолки Олександра Вікторовича
на тему: «Формування механізму інноваційного розвитку транспортних
компаній», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 «Економіка»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами

Дисертацію Пахолки Олександра Вікторовича присвячено розробці та обґрунтуванню теоретико-методичних і прикладних положень щодо формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній в умовах цифрової трансформації та посилення екологічних стандартів, що спрямовані на підвищення їхньої конкурентоспроможності та забезпечення сталого зростання.

Глобальні трансформації системи ринкових відносин, посилені євроінтеграційними прагненнями України, вимагають системного переосмислення стратегічних орієнтирів функціонування транспортно-логістичного сектору. Традиційні підходи до управління капіталом та операційною діяльністю підприємств інфраструктури в умовах перманентної інституційної нестабільності та безпекових викликів демонструють обмежену ефективність. Це зумовлює об'єктивну потребу в розробленні та імплементації адаптивних організаційно-економічних важелів, здатних перевести економіку логістичних процесів на вищий технологічний рівень, де ключовим фактором інтенсифікації відтворення та оптимізації транзакційних витрат стає інноваційна активність.

Якісне оновлення економіко-управлінського інструментарію безпосередньо пов'язане з наскрізним інтегруванням інструментів цифровізації у бізнес-моделі компаній. Сучасні реалії ринку вимагають переходу від точкового оцифрування окремих функцій до формування цілісних цифрових екосистем на базі TMS- і CRM-платформ, предиктивної аналітики великих даних та автоматизованих систем координації. Практична реалізація зазначеного потенціалу дозволяє мінімізувати простой, підвищити прозорість розподілу логістичних потоків, забезпечити клієнтоорієнтованість сервісу і зміцнити довгострокову конкурентоспроможність вітчизняних перевізників. Усе це визначає високу науково-теоретичну та практичну значущість формування дієвого механізму інноваційного поступу транспортних підприємств.

Дисертаційна робота виконувалась відповідно до тематики наукових планів кафедри менеджменту Національного транспортного університету в рамках науково-дослідницької теми «Інновації в управлінні сталим розвитком транспортного комплексу» (№ДР 0125U000111). Особистий внесок автора полягає у систематизації та критичному аналізі методологічних аспектів інноваційного розвитку транспортних підприємств у безпосередньому взаємозв'язку із загальними тенденціями розвитку транспортного комплексу. На цій основі здобувачем було поглиблено теоретико-методологічні засади

управління інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання, де ключовим драйвером підвищення їхньої міжнародної та внутрішньої конкурентоспроможності визначено наскрізну цифровізацію бізнес-процесів.

Актуальність дисертаційної роботи є важливою для забезпечення сталого розвитку України (Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 р.); досягнення цілей Національної економічної стратегії на період до 2030 р. (затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179), Національної транспортної стратегії України на період до 2030 р. (затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р).

У цьому контексті дисертаційна робота Пахолки Олександра Вікторовича «Формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній», у якій досліджено сучасні тренди, виклики, можливості та значущість цифровізації бізнес-процесів й оптимізації екологічної складової в діяльності підприємств транспортної галузі є актуальною та своєчасною.

Ступінь новизни результатів дисертаційного дослідження

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретико-методичних і прикладних положень щодо формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній в умовах цифрової трансформації та посилення екологічних стандартів, що спрямовані на підвищення їхньої конкурентоспроможності та забезпечення сталого зростання.

Найбільш суттєвими науковими результатами дослідження є:

вперше:

- розроблено авторську модель механізму інноваційного розвитку (MIP) транспортних компаній, яка побудована на засадах системно-синергетичного підходу та реалізує перехід від лінійного до циклічного управління через інтеграцію восьми функціональних блоків (цільового, ресурсного, процесного, інструментального та ін.), що дозволяє забезпечити безперервність інноваційного оновлення та адаптивність підприємства до динамічних змін ринкового середовища (стор. 129-141);

- запропоновано методику оцінки інноваційного потенціалу на основі еко-інтегрального індексу I_{id}^{eco} , який базується на мультиплікативному поєднанні показників рентабельності, фондovіддачі, частки нематеріальних активів та введеного автором коефіцієнта екологічної нейтральності k_{eco} , що дозволяє комплексно враховувати як фінансово-технологічну ефективність, так і рівень декарбонізації логістичних процесів (стор. 86-88);

удосконалено:

- методичний підхід до формування інструментарію MIP, який на відміну від існуючих передбачає конвергенцію «Green & Digital» технологій AI-Driven Fleet Management, блокчейн-моніторинг вуглецевого сліду, системи «Circular Logistics», що дозволяє трансформувати екологічні обмеження у нові економічні можливості та забезпечує відповідність міжнародним вимогам еко-комплаєнсу (зокрема регуляторному полю CBAM) (стор. 140-148);

- процедуру стратегічного управління інноваційним розвитком шляхом впровадження моделі «Asset-Light Innovation», яка базується на пріоритетному розвитку інтелектуальних ресурсів та хмарних ІТ-платформ, та дозволяє підтримувати високий рівень показника ефективності інновацій при мінімізації капітальних витрат на утримання власного рухомого складу (стор. 145-156);

- систему оцінювання екологічної ефективності інновацій через розробку показника-дестимулятора екологічного сліду, що дозволяє математично обґрунтувати пріоритетність інвестиційних проєктів з модернізації транспортно-складської інфраструктури з метою досягнення кумулятивного економіко-екологічного ефекту (стор. 136);

дістали подальшого розвитку:

- трактування змісту поняття «інноваційний розвиток транспортної компанії», котрий визначено як керований процес якісних трансформацій бізнес-моделей на основі цифровізації та екологізації та спрямований на створення екологічно чистої доданої вартості логістичних послуг (стор.35);

- трактування сутності поняття «механізм інноваційного розвитку транспортної компанії», яке, на відміну від існуючих підходів, розглядається як складна саморегульована система організаційно-економічних важелів, методів та інструментів, що забезпечує безперервну трансформацію ресурсного потенціалу в інноваційні послуги та цифрові бізнес-моделі; при цьому, вперше в межах понятійного апарату акцентовано увагу на кумулятивному ефекті від поєднання цифровізації та екологізації, що дозволяє трактувати цей механізм не лише як засіб технічного оновлення, а як інструмент формування екологічно чистої доданої вартості та адаптації транспортної компанії до вимог «зеленої» економіки (стор. 59).

Наукове та практичне значення отриманих результатів

Ознайомлення з дисертацією, публікаціями та довідками про впровадження дозволяє зробити висновок, що викладені в роботі наукові положення, висновки та рекомендації мають значну теоретичну та практичну цінність. Теоретична значущість результатів полягає у формуванні теоретико-методологічного підґрунтя для дослідження процесу формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній в умовах цифрової трансформації та посилення екологічних стандартів, що спрямовані на підвищення їхньої конкурентоспроможності та забезпечення сталого зростання. Науково-методичне значення дослідження проявляється у можливості застосування його результатів на транспортних підприємствах різних форм власності.

Практичне використання результатів підтверджене відповідними довідками ТОВ Каміон-Авто-запчастина» (акт впровадження від 12 березня 2026р.); ТОВ «Славний Ліс» (акт впровадження від 02 січня 2026 р.), які дозволяють підприємствам галузі здійснювати об'єктивну діагностику інноваційного потенціалу, оптимізувати інвестиційні ресурси та забезпечувати стратегічну конкурентоспроможність на ринку транспортних послуг.

Теоретичні положення та практичні результати дослідження впроваджено в навчальний процес Національного транспортного університету при підготовці та викладанні дисциплін «Економіка», «Економіка транспорту», «Інноваційний менеджмент» (акт впровадження №201/а/01-08 від 08.04.2026).

Ступінь обґрунтованості та достовірності результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та науковими працями автора дозволяє визначити, що теоретико-методологічні положення, практичні висновки і рекомендації характеризуються науковою новизною, сформульовані дисертантом самостійно і відображають його науковий внесок у дослідження проблематики інноваційного розвитку транспортних компаній. Основні положення, викладені у дослідженні, ґрунтуються на використанні системного, інституціонального, процесного, синергетичного і міждисциплінарного підходів та сукупності загальнонаукових спеціальних методів наукового пізнання.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень дисертації підтверджується використанням значного інформаційного масиву: монографій (колективних та одноосібних) – 15 джерел, статей у наукових фахових виданнях України (Категорія «Б») – 54 джерела, статей у міжнародних періодичних виданнях (Scopus / Web of Science) – 12 джерел, матеріалів та тез доповідей на конференціях – 33 джерела, нормативно-правових актів та державних стандартів – 10 джерел (у тому числі, Закони України, Укази Президента, Постанови Кабінету Міністрів, стратегії національного розвитку транспортної системи України, а також міжнародних регуляторних акти (зокрема, директиви ЄС щодо інтеграції транспортних мереж та вимоги *European Green Deal*), статистичні збірники та офіційні інтернет-ресурси – 15 джерел (офіційні щорічні бюлетені Державної служби статистики України, аналітичні звіти Міністерства розвитку громад та територій, а також дані міжнародних інституцій (Світовий банк, ООН, Євростат)).

Основні положення та результати дисертації доповідалися, обговорювалися й отримали схвальні відгуки на 4 міжнародних науково-практичних конференціях.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати, висновки та пропозиції дисертаційної роботи доповідались, обговорювались та отримали схвалення на науково-практичних конференціях і семінарах всеукраїнського та міжнародного рівня, зокрема: Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми науки та практики у світлі євроінтеграційних процесів» (Львів, 23 травня 2025 р.); IX Міжнародна наукова конференція «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень», (Ужгород, 4 липня, 2025р.); IV International Scientific Conference «Priority Studies in Economics and Legal Science» (Prague, Czech Republic, 23-24 June 2025); Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Технології та бізнес: інтеграція, інновації та перспективи» (ДТЕУ, 21 квітня 2026р.).

Повнота викладення результатів у публікаціях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 11 наукових праць загальним обсягом 4,4 друк. арк., з них: 6 статей у наукових фахових виданнях України з економіки, 1 стаття в закордонному виданні (Хорватія), 4 праці апробаційного характеру у форматі тез конференцій загальним обсягом 1,2 друк. арк.

Положення наукової новизни, що є предметом захисту, у повній мірі висвітлено у зазначених публікаціях.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

Дисертаційна робота Пахолки Олександра Вікторовича на тему: «Формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній» відповідає принципам академічної доброчесності. У дисертаційній роботі та наукових працях, які відображають її результати, відсутній академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації, що підтверджено відповідною довідкою. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Дисертаційна робота містить окремі дискусійні положення та зауваження.

1. У теоретичній частині роботи детально проаналізовано тенденції цифровізації логістики в країнах ЄС. Проте, було б доцільно ширше відобразити можливості адаптації та трансферу досвіду азійських транспортних корпорацій (наприклад, Сінгапуру чи Китаю) до вітчизняних реалій.

2. У тексті першого розділу автор паралельно використовує поняття «диджиталізація бізнес-процесів» та «цифрова трансформація діяльності». Варто було б чіткіше визначити авторську позицію щодо тотожності цих категорій або розмежувати їх на самому початку дослідження.

3. При побудові матричних моделей стратегічного розвитку транспортних компаній у підрозділі 3.1, на нашу думку, недостатньо уваги приділено формажорним та безпековим чинникам макросередовища, які сьогодні чинять критичний інституційний вплив на вітчизняну економіку.

4. Запропонований автором еко-інтегральний індекс розвитку є глибоким та комплексним інструментом. Водночас, дискусійним залишається вибір вагових коефіцієнтів для окремих суб-індексів (зокрема, екологічного та цифрового компонентів), який базується переважно на експертних оцінках, що додає елементу суб'єктивізму.

5. У списку використаних джерел поодинокі інтернет-посилання на статистичні огляди міжнародних організацій не містять точної дати перегляду (доступ до ресурсу), що є дрібним недоліком технічного характеру.

6. У дисертаційній роботі деякі рисунки (зокрема, Рисунок 2.15 - Негативний та позитивний вплив чинників на інноваційний розвиток підприємництва, Рисунок 3.1 - Методичні підходи до формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній, Рисунок 3.9 – Модель механізму інноваційного розвитку транспортних компаній) містять дрібний шрифт, що

дещо ускладнює їхнє сприйняття, хоча це не знижує високої інформативності та аналітичної цінності ілюстративного матеріалу.

Висловлені зауваження до дисертації та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Пахолки Олександра Вікторовича на тему: «Формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній» є самостійним, завершеним науковим дослідженням. Матеріали, що наведені у дисертації Пахолки Олександра Вікторовича, за актуальністю обраної теми, науковою новизною розроблених методів та моделей, практичною цінністю отриманих результатів, а також об'ємом і глибиною проведених теоретичних досліджень та експериментальної апробації, повністю задовольняє вимогам чинного законодавства стосовно підготовки докторів філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Робота відповідає принципам доброчесності та містить положення та результати, які мають наукову новизну та у сукупності вирішують актуальну наукову проблему розробки теоретико-методичних положень щодо формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній.

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, що за структурою, змістом, оформленням та повнотою висвітлення результатів у наукових виданнях відповідає вимогам п.п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України №44 від 12 січня 2022р. (із змінами згідно Постанови КМУ №341 від 21.03.2022р. та Постанови КМУ №502 від 19.05.2023р.), а її автор, Пахолка Олександр Вікторович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент

завідувач кафедри менеджменту

Національного транспортного університету,

доктор економічних наук, професор

Олена ЛОЖАЧЕВСЬКА